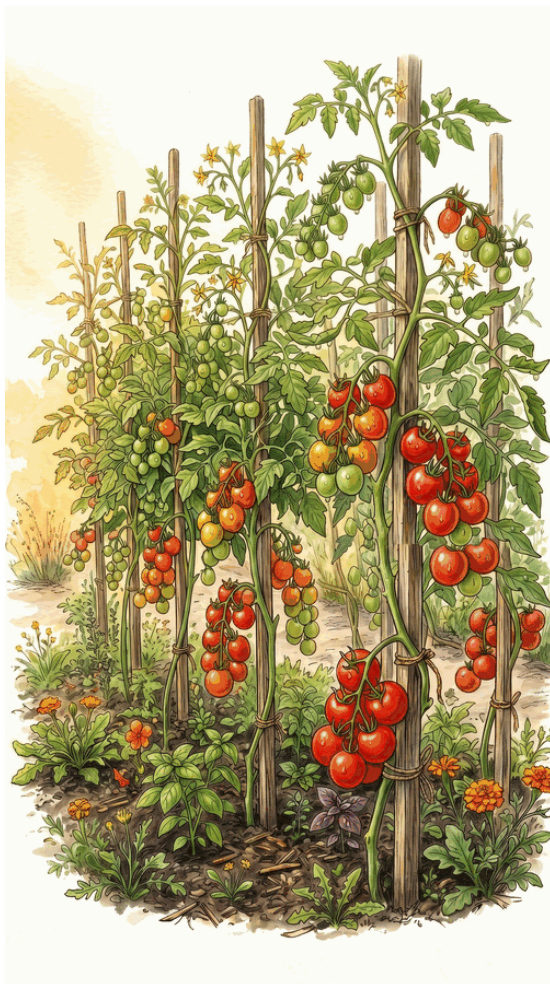

RAJČATA OD SEMÍNKA PO SEMÍNKO

Návod pro každého, kdo touží po vlastních rajčatech a chce, aby to dobře dopadlo.

Připravila **Petra Matějková**

www.petrzahradnici.cz

Přidej se do mojí komunity na HeroHero

Sleduj mě na YouTube

Výsev

Úvod

Hybridní vs. nehybridní odrůdy

Typologie odrůd

Odolnost vůči plísni

Termín výsevu

Do čeho vysévat

Výsevní substrát

Test klíčivosti

Příprava semínek a výsev

Klíčení

Po vzejití

Pikýrování

Pěstování

Otužování

Pěstování v nádobách

Pěstování ve skleníku

Výsadba: kde

Výsadba: jak na to

Opory a vázání

Mulčování

Sousedé rajčat

Péče v sezóně

Zalévání

Hnojení

Vyštipování zálistků

Odstraňování listů

Zaštípnutí vrcholu

Plíseň bramborová

Problémy a choroby

Další houbové choroby

Sklizeň & semenaření

Jak poznat zralé rajče

Sklizeň zelených rajčat

Skladování rajčat

Měsíční kalendář sezóny

Semenaření

Úvod

Rajčata jsou na českých zahrádkách naprostá samozřejmost. Pěstuje je každý, kdo má kousek zahrady, terasu nebo balkon. A kdo říká, že ne, ten stopro lže. Vlastní rajče plné lásky, sluníčka a čerstvého vzduchu chutná tak skvěle, že se mi sbíhají sliny, jen tohle píšu.

Také je to zelenina, kolem které koluje spousta polopravd a někdy i nesmyslů: vysejte brzy, hnojte od začátku, hodně zalévejte... Výsledkem jsou na jaře přerostlé sazeničky, v létě neduživé rostliny a sklizeň poloviční.

Tento návod jsem sepsala proto, aby bylo na českých a slovenských zahrádkách víc šťavnatých rajčat. Najdete v něm všechny mé zkušenosti, od výběru semínek přes výsev až po sklizeň a semenaření. Jednoduše, abyste to dokázali zreplikovat a tak, jako bych to říkala kamarádce na kafi.

VĚDĚLI JSTE, ŽE...

- Rajčata jsou v Česku dlouhodobě nejoblíbenější zeleninou. Každý z nás jich průměrně sní přes 12 kg ročně.
- Od roku 1993 vzrostla spotřeba rajčat o 85 % a dnes jasně vedou před cibulí nebo zelím.
- Přesto u nás vypěstujeme jen 19 % toho, co sníme.
- Zbytek dorazí nejčastěji ze Španělska, v kamionu, kde cestou dozrávají. To je možná ten nejsilnější argument, abyste si je zkusili vypěstovat doma.

Více na mém blogu: [Kolik \(mě\) stojí domácí rajčata](#)

Výběr semínek

Tohle je první rozhodnutí celé sezony a ovlivní úplně všechno. Jakou chuť budete sklízet, jak moc se budete párat s péčí, jestli vůbec něco sklídíte.

Hybridní versus nehybridní

Na sáčku uvidíte buď označení **F1** nebo nic. F1 je hybrid, bez označení je to nehybridní neboli stará odrůda.

Hybridní rajčata jsou vyšlechtěná pro vysoký výnos, odolnost a vyrovnaný tvar plodů. Rostou dobře a jsou dost předvídatelná. Háček je v tom, že semena z nich si nemůžete uložit na příští rok. Kdybyste to zkusili, plody budou jiné, než jste sklízeli loni. První rok v detailech, další roky budou změny větší a větší. Jestli se rozhodnete pro pěstování hybridů, každý rok si semínka kupte nová.

Nehybridní odrůdy jsou jiná kategorie. Říká se jim taky volně opylované nebo staré krajové. Tyhle si semenařit můžete. Necháte rajče dozrát, vyloupnete z něj semínka a pak je musíte fermentovat. To je klíčový krok, bez kterého by špatně klíčila. Fermentace odstraní vrstvu kolem semínka, která brání klíčení. Po fermentaci semínka usušíte a příští rok vysejete.

Jsou to odrůdy, které se pěstují desítky nebo stovky let beze změny. Chuťově bývají zajímavější, tvarově různorodější. Výnos může být trochu nižší, ale dostanete odrůdu s historií.

Moje volba: pěstuji převážně nehybridní rajčata a semínka si schovávám. Pro začátečníky jsou ale hybridní F1 naprosto v pořádku.

Typologie odrůd

Než si vyberete konkrétní odrůdu, potřebujete vědět, do jaké kategorie patří. Čtyři základní typy se liší výškou, nároky na oporu, vyštipováním i vhodností pro nádoby.

Typ	Výška	Opory	Vyštipování	Nádoby
Tyčkové (indeterminate)	1,5 - 3 m	nutné	ano	větší (min. 20 l)
Keříčkové (determinate)	40 - 80 cm	malé nebo ne	ne	ano
Převislé (balkonová)	30 - 50 cm	ne	ne	ideální
Divoká / cherry	1 - 2 m	ano	minimálně	ano

Tyčková rajčata (indeterminate)

Rostou celou sezonu bez přirozeného zastavení. Potřebují pevnou oporu, tyčku, spirálu nebo větev, ke které se připevňují provázkem. Pravidelně vyštipujte zálistky, jinak se z nich stane neřízený keř. V létě je vhodné jim zaštipnout vrchol. Typické odrůdy z těch, které ráda pěstují: Red Punk, Resibella, Primabella, De Berao, Clou.

Keříčková rajčata (determinate)

Dorostou do určité výšky a přestanou růst, jejich plody dozrávají víceméně najednou. Zálisky nevyštipujte, bujnější růst je jim přirozený a vyštipováním byste růst šlahounů ještě víc podpořili. Vhodné i pro menší zahrady nebo pěstování v nádobách na balkonech. Moje oblíbené odrůdy: Latah, Stupické polní rané, Siberian, Venus, Vilma.

Převislá rajčata (balkonová)

Zakrslé odrůdy šlechtěné přímo pro truhlíky a závěsné koše. Nevyštipují se, nepotřebují oporu. Vejdou se i do malého truhlíku. Typické odrůdy: Tumbling Tom Red, Tomfall, Bajaja.

Divoká / cherry rajčata

Tyčkové odrůdy s drobnými plody. Rostou rychle, jsou odolnější vůči plísni a méně náročné na péči. Vyštipují se, ale když zapomenete, nestane se žádná tragédie. Typické odrůdy: Matt's Wild Cherry, Korálik, Divoké červené, Divoké havajské.

Jestli s rajčaty začínáte, doporučuji vybrat si z každé kategorie jednoho, dva zástupce a otestovat, která vám budou nejmíc vyhovovat.

Odolnost vůči plísni bramborové

Plíseň bramborová je největší strašák pěstitelů rajčat v ČR. Přichází koncem léta s prvními chladnými vlhkými nocemi a dokáže za pár dní zničit celou úrodu. Vybrat odrůdu s alespoň částečnou odolností, je jedno z nejchytřejších rozhodnutí, která uděláte.

Z hlediska přirozené odolnosti rajčat vůči plísni bramborové je můžeme rozřídít do následujících kategorií. Zdaleka v nich nejsou všechny odrůdy rajčat, které existují. Vybírala jsem z těch, se kterými mám zkušenost, mám je ve svých poznámkách a nebo jsou k dispozici u českých prodejců nehybridních odrůd.

Nehybridní / genetická rezistence (Ph-2 + Ph-3)

Red Punk (tyčkové, rané, vyšlechtěno ve spolupráci s AV ČR). Geny Ph-2 a Ph-3 jsou přirozené geny odolnosti vůči plísni bramborové. Odrůda, která je má oba, dokáže napadení výrazně zpomalit nebo mu zcela odolat bez chemie.

Nehybridní / nejvyšší odolnost

Divoké červené, Divoké havajské, Sunviva (tyčkové, středně velké žluté plody).

Nehybridní / dobrá odolnost

Resibella (tyčkové, cherry), Primabella (tyčkové), Matt's Wild Cherry, Rote Murrel, Korálik (divoké).

Nehybridní / částečná odolnost

Quadro, Dorenia, De Berao, Clou (tyčkové), Indigo Blue Berries (tyčkové, tmavé plody), Divoké zlaté, Divoké bílé, Divoké klokaní.

Ranost jako ochrana

Latah (keříčkové) - dozrává zhruba 50 - 60 dní po výsadbě. Stupické polní rané, Siberian (keříčkové).

Hybridy F1 / genetická rezistence

Crimson Crush F1, Cocktail Crush F1, Consuelo F1, Rubylicious F1. Vyšlechtěná tak, aby byla vůči plísni odolná, nemůžete je ale semenařit.

Žádná odrůda není 100% odolná. Záleží taky na podmínkách, které rajčatům dopřejete: vzdušné stanoviště, zálivka ke kořenům, nepřehustěný porost. Dobrá rada, kterou jsem kdysi dostala: pěstujte víc odrůd najednou.

Termín výsevu a vegetační doba

Na venkovní záhon můžete rajčata zasadit nejdřív v druhé polovině května, počítejte s tím, že do pěkné sazeničky doroste semínko cca za 6 - 8 týdnů. Kdy přesně začít, závisí na jedné věci: jakou odrůdu pěstujete.

Co je vegetační doba a proč ji potřebujete znát

Vegetační doba říká, za kolik dní rajče poprvé sklídíte. Osivářské katalogy ji obvykle počítají **od výsadby** (od přesazení sazenice ven), ne od výsevu - k tomu připočtete ještě 6 - 8 týdnů předpěstování sazenice:

- **Rané odrůdy:** zhruba 55 - 70 dní od výsadby
- **Středně pozdní:** zhruba 70 - 90 dní od výsadby
- **Pozdní:** zhruba 90 - 110 dní od výsadby

Čím pozdější odrůda, tím dřív ji musíte sít. Pozdní odrůdy jsou taková ta velká bifteková rajčata (Býčí srdce, Pink Brandywine) a bez skleníku nebo pěstování v teplých částech republiky jich v ČR sklídíte málo.

Jak na to v praxi

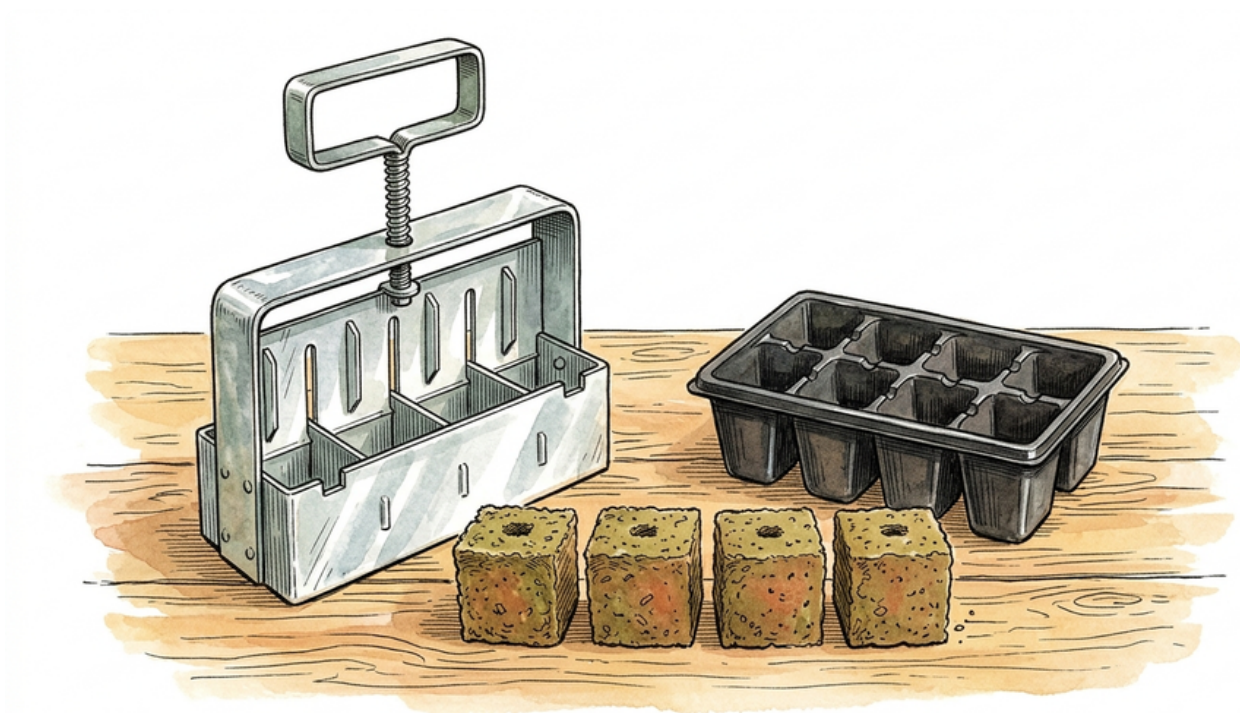
Sej na Josefa, 19. března. Tato stará pranostika funguje a já osobně ji dodnes dodržuji. Pro většinu odrůd na záhon i balkon je to správný termín. Bez dosvěcovací lampy a skleníku nemá smysl sít dřív. Sazeničky přerostou, zeslábnou a budete mít víc práce než radosti.

Pěstujte vždy víc odrůd najednou. Dejte šanci raným i středně pozdním. Každý rok testujte nové odrůdy a vše si zapisujte - kdy jste seli, kdy semínko vzešlo, kdy jste sklídili první rajče. Tahle data jsou k nezaplacení.

Jedna sezona nikdy nestačí na velké závěry. Postupem let (u mě to byly cca 3 roky) vyselektujete odrůdy, kterým se u vás dobře vede a chutnají vám.

Do čeho vysévat

Výsevních nádob máte na výběr celou paletu.

Plastové sadbovače

Klasika, dostanete je v každém zahradnictví. Volte buňky o průměru aspoň 4 - 5 cm. Menší jsou lákavé, ale sazeničky v nich přerostou dřív, než je budete mít kam přesadit. Výhodou je unifikovaná velikost, snadná zálivka a přehlednost.

Nevýhoda se ukáže při pikýrování: kořeny se začnou stáčet podél stěny a vznikne takzvaný *květináčový efekt*. Sazenice je pak stresovaná.

Kostičky ze soil blockeru

Soil blocker je plastový nebo kovový nástroj, kterým si ze substrátu lisujete kostičky. Vyrobíte si jich přesně tolik, kolik potřebujete, a nepotřebujete kromě podložky, na kterou kostičky dáte, nic jiného. Kořeny sazenic se na okraji kostičky přirozeně zastaví (říká se tomu *air pruning*) a neomotávají se dokola. Sazenice ze soil blockerů bývají zdravější a lépe se ujmou při přesazování, protože jim při tom nezasahujete do kořenových balů.

Nevýhoda: než v nich rostlina udělá kořenový bal, je potřeba kostičky rosit nebo zalévat malým proudem vody výhradně zdola, aby se nerozpadly.

Rašelinové a kokosové sadbovače (jiffy)

Lisované kelímky z rašeliny nebo kokosových vláken. Skvělé je, že je sázíte do země i s kelímkem, kořeny prorůstají stěnou, sazenice nezažije šok z přesazení. Nevýhoda: rychle vysychají a je třeba je hlídat. Rašelina je navíc ekologicky problematická (těží se z rašelinišť), kokosová varianta je šetrnější.

Papírové sadbovače (nebo plata z vajec)

Bývají lisované z recyklovaného papíru nebo si je srolujete sami z novin. Levné nebo zadarmo, biologicky rozložitelné, sázíte do země i s nimi. Nevýhoda: rozmáčejí se, plesnivějí a drží vlhkost u krčku sazeničky, což zvyšuje riziko padání klíčících rostlin.

Ruličky od toaletního papíru

Jejich jedinou výhodou je, že jsou zadarmo a máte z jejich využití možná dobrý pocit. Postavíte je těsně vedle sebe do bedýnky a naplníte substrátem, sázíte i s ruličkou. Skvělé pro rostliny s dlouhým kořínkem. Nevýhoda: měknou, plesnivějí a po čase se rozpadají, takže nevydrží dlouhé předpěstování. Fajn jsou pro různé tykve, které extra rychle rostou.

Skořápky od vajec

Roztomilá varianta, která je hitem sociálních sítí. Do poloviny skořápky dáte trochu substrátu a jedno semínko, před výsadbou skořápku nakrápnete a sázíte i s ní.

Nevýhoda: uvnitř je extrémně málo místa pro kořeny, sazeničku musíte brzy přesadit, toto je spíš na úplný začátek a na efekt.

Výsevní substrát

Na výsev potřebujete jemný, lehký substrát chudý na živiny. Semínko má zásobárnu prvních živin v sobě, a než ji sazeničky vyčerpají, stejně je budete přesazovat do většího. Vyživený substrát v této první fázi by mohl způsobit přehnojení a bouřlivou reakci mladých sazenic (často končící jejich odumřením). Hledejte substrát označený jako **výsevní** nebo **pro sazenice**.

Co použít

- **Výsevní substrát** - ideál, koupíte v každém zahradnictví.
- **Univerzální substrát** - funguje taky, já osobně ho používám. Podívejte se ale na složení: hodně univerzálních substrátů je vyhnojených minerálními hnojivy. Pokud už budete vysévat do univerzálního substrátu, sáhněte po těch, které jsou doplněné o přírodní hnojiva nebo úplně bez nich (těch je ale extra málo).

Propařování substrátu

Volitelný, ale užitečný krok. Substrát rozložte v tenké vrstvě na plech, lehce navlhčete a dejte do trouby na **90 - 100 °C na 30 - 45 minut**. Zničíte tak zárodky hub, škůdců i jejich vajíček a tím předejdete dvěma nepříjemnostem: padání klíčnicích rostlin (damping off) a výskytu smutnic, černých mušek poletujících kolem sazenic a požírajících jim kořínky.

Zemina ze záhonů není pro výsevy vhodná, protože je příliš těžká a může obsahovat zárodky plísní i škůdce.

Test klíčivosti

Než vůbec začnete sít, vyplatí se vědět, jestli jsou vaše semínka ještě životaschopná. Rajčata si při správném skladování udrží klíčivost **4 - 5 let**, ale každý rok se trochu snižuje.

Jak správně skladovat semínka rajčat

Sucho, chlad, tma. Uzavřená sklenička nebo papírová obálka popsaná názvem odrůdy a rokem sklizně semínek. Pozor, pro semínka je největším nepřítelem vlhkost!

Jak otestovat klíčivost

Vezměte 10 semínek, položte je na navlhčený papírový ubrousek a přikryjte dalším. Dejte na teplé místo. Po 7 - 14 dnech spočítejte, kolik jich naklíčilo:

- **Vzešlo 8 - 10:** výborná klíčivost, vysévejte normálně.
- **Vzešlo 5 - 7:** průměrná klíčivost, dejte do každého políčka v sadbovači 2 semínka (pokud vzejdou obě, jedno vyhodíte nebo přesadíte).
- **Vzešlo méně než 5:** vysejte všechna najednou a zároveň vysejte nová.

Příprava semínek a výsev

Rajčatová semínka nevyžadují žádnou speciální přípravu, většina z nich vyklíčí spolehlivě i bez ní. Pokud ale chcete podpořit klíčení a chránit sazeničky od začátku, máte pár možností.

Příprava semínek

Namočte semínka na pár hodin do vlažné vody, změkčí obal a urychlí klíčení. Někteří pěstitelé přidávají do vody heřmánkový čaj, který má mírné protiplísňové účinky. Další oblíbená příprava je naočkování přípravkem **Polyversum**. Jde o biologický fungicid na bázi houby *Pythium oligandrum*, která se živí zárodky plísní.

Samotný výsev

Substrátem naplňte nádoby nebo soil blocker a lehce utlačte. Semínko vysejte do hloubky přibližně **1 cm**. Na každé místo dejte jedno až dvě semínka a přikryjte substrátem. Jemně pokropte rozprašovačem.

Rajčata potřebují ke klíčení teplo, ideálně **26 °C**, minimálně 22 °C. Nejlepší místo v bytě bývá okenní parapet nad topením (ale pozor na utěsnění oken, ať na semínka netáhne).

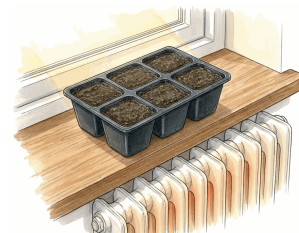
1. Dejte semínko do substrátu

2. Zlehka zasypte

3. Udržujte vlhké

4. Dopřejte jim teplo

Jakmile semínka vzejdou, okamžitě je přesuňte na co nejsvětlejší a trochu chladnější místo. I když se nám lidem zdá, že je světla dostatek, sazeničky jsou na něj obzvlášť citlivé.

Klíčení

Teď přichází nejkrásnější část: čekání. Rajčata klíčí obvykle za **5 - 10 dní**, záleží na odrůdě, teplotě a stáří semínek.

Jak se o rajčata starat během klíčení

Substrát udržujte vlhký, ale ne mokrý. Nejlepší je **zálivka zdola**, u kostiček pamatujte na rozprašovač.

Optimální teplota pro klíčení je **26 °C**. Světlo před vzejtím nepotřebujete.

Co udělat hned po vzejtí

Přesuňte sadbovač okamžitě na co nejsvětlejší místo a snižte teplotu na **15 - 20 °C**. Teplo v kombinaci s nedostatkem světla způsobuje, že se sazeničky vytahují.

Pokud semínka nevzejdou do 14 dní, pravděpodobně nevzejdou. Příčiny bývají tři: příliš chladno, příliš mokro, nebo stará semínka.

Po vzejití

Sazeničky vylezly. Teď je nejdůležitější dát jim světlo a trochu přibrzdit s teplem.

Světlo a teplota

Přesuňte je co nejbliž k oknu. Jižní nebo východní okno je ideál. Sazeničky trochu přizvedněte, aby jim nestínil rám. Zkuste jednoduchý trik: obalte karton alobalem a postavte ho naproti oknu. Odráží světlo zpět k sazeničkám.

Topení pod parapetem teď vypněte. Sazeničky potřebují **15 - 20 °C** přes den, v noci klidně méně.

Co se může pokazit

- **Bílá plíseň na substrátu:** většinou jde o neškodnou plíseň z přemokření. Seškrábněte napadenou vrstvu, povrch nechte proschnout, omezte zálivku a víc větrejte. Pomáhá poprášit povrch mletou skořicí (má mírné protiplísňové účinky), případně nastříkat vychladlý heřmánkový odvar.
- **Smutnice:** mušky kolem sazeničky. Dejte k nim žluté lepové pásky. Při výskytu použijte neemový olej.
- **Vytahování:** nedostatek světla. Přisuňte je blíže k oknu nebo použijte pěstební lampu.

Vytáhlou sazeničku rajčete nevyhazujte. Při pikýrování ji zasadte co nejhlouběji, ze stonku pustí nové kořeny a sazenice se vzpamatuje.

Pikýrování

Pikýrování je přesazení sazeničky do většího prostoru, když jí začne být v původní nádobce těsno. Kořeny dostanou více místa, sazenice zesílí a lépe se ujme po výsadbě venku.

Kdy pikýrovat

Poprvé ve chvíli, kdy má sazeničky **dva pravé lístky**. Rajčata je ideální pikýrovat dvakrát. Poslední pikýrování proveďte nejpozději 14 dní před výsadbou ven. Pokud už to časově nestíháte, druhé pikýrování vynechte.

Do čeho pikýrovat

Volte nádobku o průměru **8 až 10 cm**. Základ tvoří univerzální substrát doplněný o organická hnojiva. Jestli ale máte zbytek výsevního, nevyhnojeného substrátu, použijte ho, jen ho doplňte o živiny:

- **Kompost ze zahrady:** přimíchejte zhruba třetinu.
- **Frass:** hnojivo z exkrementů hmyzu, bohaté na chitin. Stimuluje obranyschopnost rostlin.
- **Granulovaný hnůj:** granule dáte přímo pod kořeny. Uvolňují živiny pomalu.

Jak na to

Udělejte důlek a sazeničku zasadte co nejhlouběji, klidně až po pravé lístky. Ze stonku vyraší nové kořeny a sazenice bude silnější. Substrát okolo přitlačte a zalijte.

1. Vyhlubte jamku

2. Vložte sazenici do hloubky až po pravé lístky

3. Upěchujte substrát

Otužování

Sazeničky strávily celý život v interiéru. Venku je čeká vítr, přímé slunce a kolísající teploty. Bez postupného otužování by pro ně mohlo být přesazení ven příliš velkým šokem.

Začněte přibližně **dva týdny před plánovanou výsadbou**. Když to nestihnete, pamatujte, že cokoliv je lepší než nic.

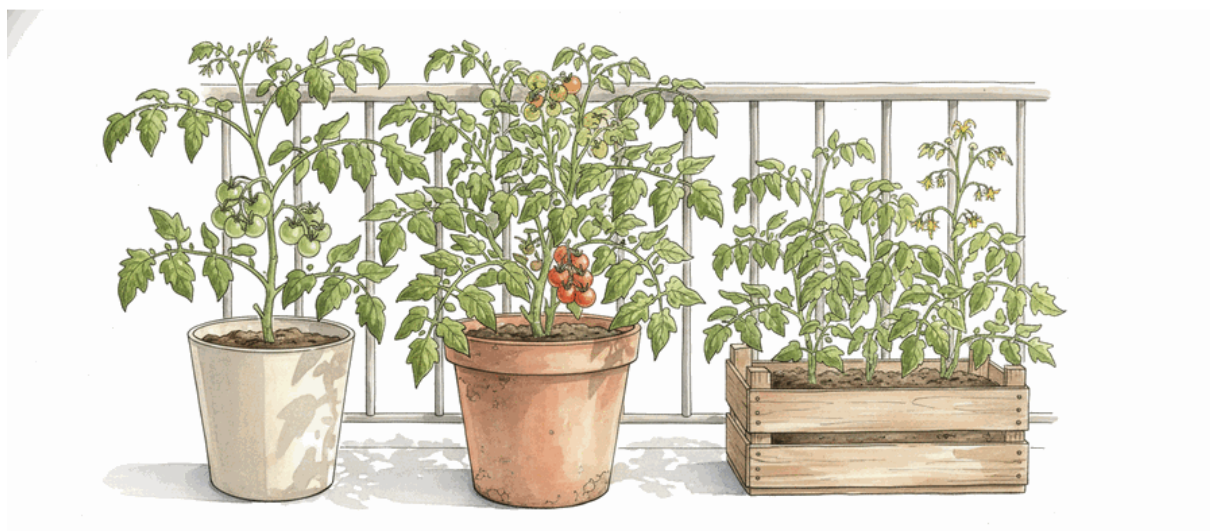
Den	Co dělat
1 - 3	Sazeničky vynesete ven na 1 - 2 hodiny, ideálně po poledni. Vyberte chráněné místo mimo přímé slunce. Večer zpět dovnitř.
4 - 7	Dobu pobytu venku prodlužte na půl dne. Sazeničky postupně přesouvejte na světlejší místo. Stále dovnitř přes noc.
8 - 10	Celý den venku, klidně i na přímém slunci. Večer zpět, pokud noční teploty klesají pod 10 °C.
11 - 14	Sazeničky zvládají celý den i noc venku. Nechte je venku napořád, pokud noční teploty neklesají pod 10 °C.

Poznáte, že jsou otužené: stonky zesílí a listy mírně ztmavnou.

Otužování je dobré nepřeskakovat, i když je to ta nejotravnější fáze. Sazenice vysazená přímo z domova na záhon může přežít, ale zbytečně ztratí několik týdnů růstu.

Pěstování v nádobách

Nemáte záhon, ale balkon nebo terasu? Skvělé. Rajčata v nádobách pěstuje spousta lidí, jen je potřeba vybrat správnou nádobu a trochu více hlídat zálivku a hnojení.

Jakou nádobu vybrat

Čím větší, tím lépe. Tyčková rajčata potřebují alespoň **30 × 40 cm nebo 20 litrů**. Volte světlé barvy, tmavé nádoby se na slunci přehřívají. Na dně musí být otvory pro odtok vody.

Materiál nádoby

- **Plast:** nejrozšířenější volba. Lehký, levný, dostupný. Volte světlé barvy.
- **Terakota:** krásná a přirozeně prodyšná, kořenům se v ní daří. Je těžká na manipulaci a rychle vysychá.
- **Dřevo:** dobře izoluje kořeny od přehřívání. Časem ale hnije.

Odrůdy vhodné k pěstování v nádobách

Vyloženě balkonové zakrslé odrůdy jsou **Venus, Tomfall, Bajaja, Vilma a Tumbling Tom Red**. Nepotřebují oporu a vejdou se i do menšího truhlíku.

Z odrůd e-booku se do větších nádob hodí tyčkové cherry: Resibella, Matt's Wild Cherry, Korálik, Cocktail Crush F1 nebo Rubylicious F1.

Zálivka a hnojení

Nádoby vysychají rychleji než záhon. Hnojte každé 2 až 3 týdny kapalně: kopřivová jícha, Frass nebo kompostový výluh.

Je extrémně důležité rajčatům vybrat dostatečně velkou nádobu. Raději vždy sáhněte po větší než po menší, bude to znát na úrodě.

Pěstování ve skleníku

Skleník nebo fóliovník výrazně prodlužuje sezónu a chrání rajčata před deštěm. Zároveň ale přináší jiná rizika, na která je třeba myslet.

Větrání je základ

Jakmile bude venku nad 15 °C, větrejte. Uzavřený skleník se za slunečného dne rychle přehřeje a vlhkost uvnitř stoupne, vytvoří se tak ideální prostředí pro plísně. Za větrného počasí stačí pootevřít.

Opylení

Ve skleníku nejsou včely a vítr. Rajčata se sice opylují sama, ale potřebují k tomu vibrace. Jednou denně (ideálně kolem poledne, kdy jsou tyčinky nejaktivnější) rostlinami zatřeste. Plody nasadí spolehlivěji.

Stínění při vedru

Při teplotách nad 30 °C přestávají rajčata nasazovat plody. Jestli ve skleníku bojujete s moc velkým horkem, přistiňte ho. Já k němu zvenku už v květnu sázím okurky nebo jiné popínavky a v létě skleník z jedné strany krásně stíní. Rajčata letní stín ocení víc než zálivku.

Riziko vyšší vlhkosti

Uzavřený skleník = vyšší vlhkost = padlí a šedá plíseň. Zalévejte ke kořenům (nikdy přes listy), odstraňujte spodní listy, které by se dotýkaly země, a pravidelně větrejte. Preventivní postřiky jsou ve skleníku důležitější než venku.

Bez skleníku v ČR nebudete spolehlivě sklízet velké biftekové odrůdy jako Býčí srdce nebo Pink Brandywine, vegetační doba venku je pro ně příliš krátká.

Výsadba: kde se rajčatům bude líbit

Kdy vysazovat

Nejdřív po 15. květnu, tedy po zmrzlých (ledových) mužích. Pankrác, Servác a Bonifác s sebou často přinášejí noční mrazíky. Stačí jeden a rajčata jsou pryč. Fakt počkejte, i kdybyste rajčata sázeli ven až koncem května, je to ok.

Slunce

Rajčata jsou teplomilná. Bez slunce budou živořit. Vyberte co nejslunečnější záhon, ideálně jižní nebo jihozápadní. Minimum je **6 hodin přímého slunce denně**, ideál 8 hodin a víc.

Rajčata nesnášejí vodu na listech, proto je skvělé pěstovat je pod střechou. Ideální jsou markýzy, překryv střechy a podobně.

Připravte záhon

Rajčata jsou zelenina první trati, živin potřebují hodně. Záhon předem prokypřte, zbavte plevele a přidejte kompost nebo zralý hnůj. Už v této chvíli můžete do záhonu přidat pár lopatek dřevěného popela z neošetřeného dřeva, pomůže předcházet černání špiček plodů rajčat.

Rajčata nesázejte tam, kde loni nebo předloni rostly brambory nebo jiná lilkovitá zelenina. Sdílejí stejné choroby a škůdce.

Výsadba: jak na to

Sazenice před výsadbou pořádně zalijte, volitelně je můžete na půl hodiny namočit do roztoku s Polyversem.

Vyhlubte jamku a přidejte živiny

Jamku vytvořte o něco větší, než je sazenice, a na dno dejte živiny: čerstvě natrhané kopřivy (stačí hrst, zasypte je cca 1 cm zeminy), kompost, vyžrálý hnůj nebo peletovaný hnůj. Pak do jamky nalijte vodu až po okraj.

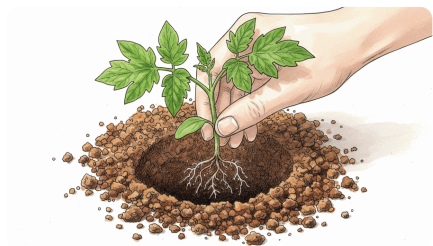
Nejdřív tyčka, pak sazenice

Než do jamky usadíte sazenici, zapíchněte do ní tyčku. To se týká samozřejmě jen tyčkových odrůd. Když byste to udělali až poté, co bude rajče v zemi, hrozí, že tyčkou poškodíte stonek nebo kořeny.

Tři možnosti, jak sázet rajčata

Rovně

Klasika pro silné a kompaktní sazenice. Zasaďte o trochu hlouběji, než rostla v nádobce, po děložní lístky.

Hluboko

Sazenici utopte hluboko svisle do země. Ze stonku vyraší nové kořeny, takže bude mít rostlina mohutnější kořenový bal. Pozor ale v chladnějších oblastech, kde mohou být spodní vrstvy země výrazně chladnější - a to rajčata nemají ráda.

Naležato

Vykopejte mělkou brázdu, odstraňte spodní listy a sazenici položte naležato. Ze stonku vyraší nové kořeny, ale rostlina jako taková zůstane v teplé části půdy. Jen si dejte pozor při okopávání, ať nepřesečnete stonek.

Rozestupy

Tyčková rajčata sázejte **50 až 60 cm** od sebe, keříčková **40 až 50 cm**. Rajčata potřebují vzduch. Přehuštěný porost je vstupenka pro plíseň.

Den dva před tím, než rajčata zasadíte, jim odlomte listy, které by byly pod zemí. Je to živá hmota, která v zemi začne tlít a může rostlinu poškodit.

Opory a vázání

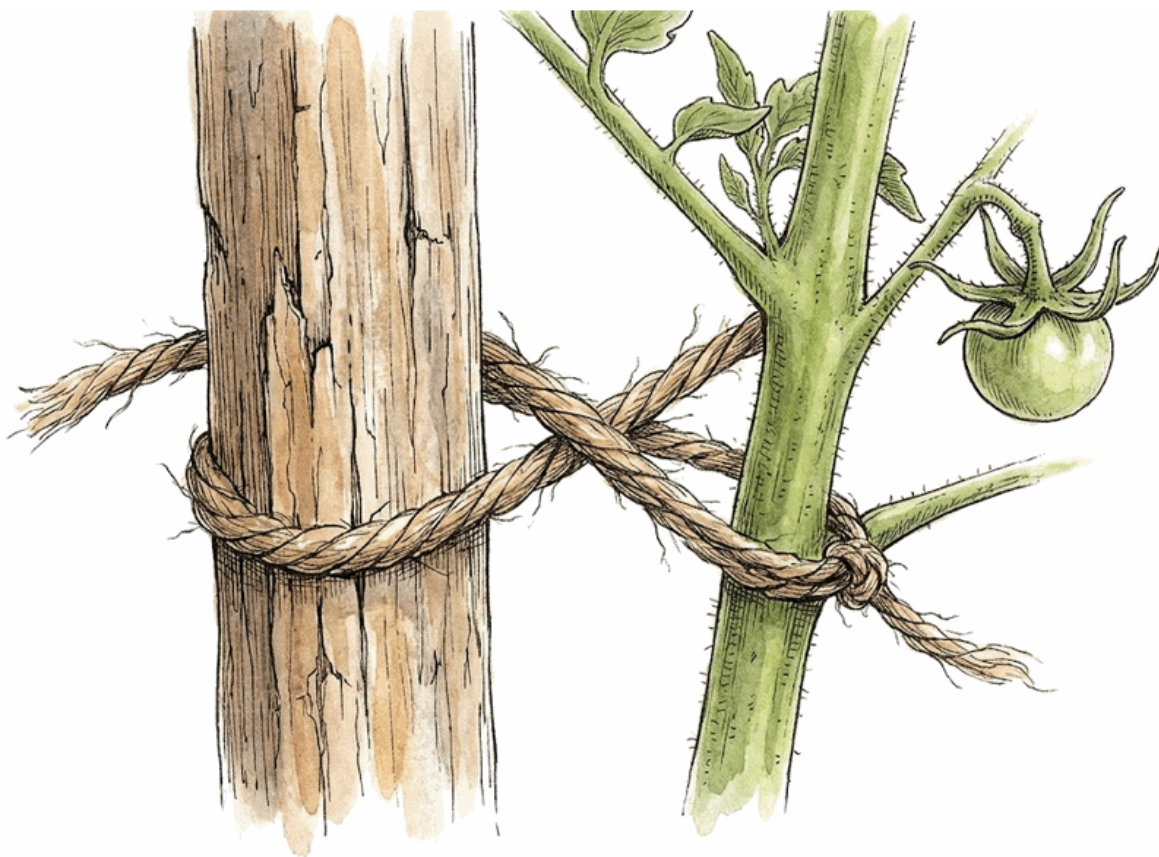
Tyčková rajčata potřebují oporu, to asi všichni víme. Ale jakou a čím k ní rajče přivázat? Na první pohled nepodstatný detail, který se na konci sezony projeví na stabilitě rostliny i úrodě.

Materiál opory

- **Dřevo:** nejlevnější volba, ale v zemi rychle hnije. Dřevěné tyčky se nezřídka polámou pod tíhou rajčat a vlivem vlhkosti. Nesahejte po tenkých větvičkách, pro rajčata nebudou stabilní oporou. Volte buď větve z prořezu stromů o průměru alespoň 2 - 3 cm nebo latě.
- **Spirálová nerezová tyč:** dražší, ale stabilnější. Rajče se po spirále vine samo, méně vázání, vydrží desetiletí.

Čím přivazovat

- **Provázek:** klasika. Používejte měkký, jutový nebo bavlněný. Tvrdý drát nebo tenká šňůra stonek přeřízne.
- **Sponky / klipsy:** plastové svorky, které objímají stonek i tyčku. Rychlé a stonek nepoškodí. Někdy jsou ale pro rajčata časem příliš malé.
- **Staré silonky:** zrecyklujte staré silonky - nastříhejte je na proužky a použijte jako provázek. Výhodou je pružnost materiálu, která se do rajčat nebude zařezávat.

Přivazujte volně, ideálně „osmičkovým" úvazem, stonk musí mít trochu vůle. Omotejte provázek tak, aby se v místě mezi tyčkou a stonkem překřížil. Zajistíte tak, že bude rostlina pevně spojená s oporou, ale zároveň bude mít možnost pohybu ve větru.

Mulčování

Jsem obrovský fanda mulčování a myslím, že je to základní stavební kámen v péči o jakoukoliv zeleninu. I o rajčata, která mulčuji hned po výsadbě.

Proč mulčovat

Mulč udrží v půdě vlhkost, takže méně zalíváte. Já zeleninu často vůbec nezalévám a přistupuji k tomu až v největších parnech, třeba jednou za čtrnáct dní. Mulč taky brání pleveli a chrání půdu před přehříváním.

Pro rajčata je mulčování důležité ještě z jednoho důvodu. Brání rozstříku zeminy při dešti nebo zalévání. Kapky vody dopadající na holou půdu přenášejí spory plísně bramborové ze země přímo na spodní listy.

Co použít jako mulč

Nejčastěji se k zelenině používá sláma nebo seno. Já ráda mulčuji **čerstvě posekanou trávou**, rovnou ze sekačky ji sypu kolem sazenic. Dávám ji na záhon v tenké vrstvě, cca 5 až 10 cm, ale mezi stonkem a trávou nechávám asi 5 cm prostor, aby čerstvá tráva stonk nepopálila (zahřívá se).

Kdy mulčovat

Hned po výsadbě a zalití. A pak kdykoliv sekáte zahradu, dosypte další vrstvu mulče. Doplním jen užitečný detail: na mulčování čerstvou trávou používejte jen nenakvetlou travu a takovou, která není ošetřena selektivními herbicidy.

Mulčování veškeré zeleniny vám ušetří spoustu práce v průběhu sezony. Méně zálivky, méně pletí, zdravější rostliny.

Dobří a špatní sousedé rajčat

Kombinování zeleniny může být někdy oříšek. Správní sousedé pomáhají, špatní brzdí nebo přitahují škůdce.

Dobří sousedé

- **Bazalka:** nejoblíbenější parták. Tradičně se jí přisuzuje, že zlepšuje aroma rajčat a odpuzuje mšice.
- **Salát:** ocení přistínění od vyšších rajčat a rajčatům přikryje půdu.
- **Celer:** bulvový, řapíkatý i listový. Má podobné nároky na živiny i vláhu jako rajčata a zároveň jim zastíní půdu.
- **Cibule a česnek:** tradičně se jim přisuzuje ochrana před plísněmi a odpuzování molic a svilušek.
- **Afrikán a měsíček:** odpuzují háďátka a mšice. Sázejte je po okrajích záhonu, protože afrikány přitahují slimáky.
- **Košťáloviny, hlavně zelí:** snesou polostín od vzrostlých rajčat. Hlídejte ale rozestupy a víc přihnojte, oboje jsou silní žrouti.
- **Keříčkové fazole, kedlubny, ředkvičky:** vhodní sousedé spodního patra.

Špatní sousedé

- **Fenykl a brambory:** navzájem se s rajčaty inhibují v růstu, brambory navíc sdílejí plíseň bramborovou.
- **Lilky a papriky:** stejná čeleď, sdílejí choroby a škůdce.

Jak osadit rajčatový záhon

Varianta 1

Tyčková rajčata, hlávkové saláty, bazalka, afrikány.

Varianta 2

Keříčková rajčata, celer, cibule, keříčkové fazole, afrikán.

Zalévání

Rajčata jsou relativně žíznivá zelenina, ale když jim na začátku nastavíte správný režim, zvládnete to i s minimem zálivky. Moje motto je: **hlavně je nerozmazlit.**

Zalévejte méně, ale vydatně

Takové to povrchové stříkání každý den je k ničemu. Půdu zvlhčíte jen na povrchu, do hlubších vrstev se voda nedostane, rajčata si zvyknou na pravidelný přísun vody a budou tvořit kořeny jen těsně pod povrchem.

Osobně zalévám rajčata po přesazení jednou týdně po dobu měsíce, než se ujmou, a pak jen v dlouhotrvajícím suchu. Rajčata tak zakoření mnohem hlouběji a nejsou závislá na zálivce z konve.

Jak poznat, že je čas zalít

Zapíchněte prst do půdy. Pokud je do hloubky **5 cm suchá**, je čas. V tu chvíli nalijte k jedné rostlině třeba půl konve vody, ať prosákne až do spodních vrstev.

Jak rajčata zalévat

Vždycky k okolí stonku, nikdy přes listy. Mokrý listy rajčata nesnáší a je to otevřená brána pro plíseň. Z toho důvodu je lepší zalévat ráno, protože listy v případě, že na ně stříknete vodu, rychle oschnou.

Dobře zamulčovaný záhon zalévání výrazně omezí.

Hnojení

Tato stránka se věnuje výhradně přírodnímu hnojení. Žádná chemie, žádná minerální hnojiva. Jde to i bez nich a půdě i rostlinám to svědčí mnohem víc.

Co rajčata potřebují a proč

- **Dusík** podporuje růst listů a stonků. Důležitý je především na začátku sezony. Příliš mnoho dusíku v pozdější fázi způsobí bujnou rostlinu a minimum plodů. Pokud budete mulčovat čerstvou trávou, dostanete do půdy dostatek dusíku z ní.
- **Draslík a fosfor** jsou klíčové pro kvetení, tvorbu a zrání plodů. Jakmile se objeví první květy, je čas přejít na hnojiva bohatá na tyto prvky.
- **Vápník** je důležitý pro pevnou buněčnou strukturu. Jeho nedostatek způsobuje černání špiček plodů. Bez dostatku vody ho ale rostlina často neumí z půdy přijmout.

Čím hnojit

- **Kompost:** základ, průběžně celou sezonu.
- **Kopřivová jícha:** výborný zdroj dusíku. Hrst kopřiv fermentuje cca 14 dní ve vodě, pak přecedte a ředte na zálivku 1:10.
- **Frass:** do zálivkové vody podle návodu. Dodává živiny a posiluje odolnost rostlin.
- **Dřevěný popel:** organický zdroj draslíku, vápníku a fosforu. Přidávejte ho hlavně nasucho, hrst rozhodte kolem rostliny a lehce zapravte do půdy, nebo dejte hrst na dno výsadbové jamky. Jde i zálivka (popelný výluh: hrst popela na 5 l vody, den dva nechte odstát a občas zamíchejte), ale opatrně a ne často. Popel je silně zásaditý a zvyšuje pH půdy. Vždy používejte jen popel z neošetřeného dřeva, nikdy z briket, uhlí nebo lakovaného dřeva.
- **Banánové slupky:** draslík, fosfor i vápník. Nakrájejte a zahrabejte 5 až 8 cm hluboko.
- **Vaječné skořápky:** vápník, prevence černání špiček, ale pomůže až příští rok, protože se dlouho rozkládají.
- **Granulovaný hnůj:** dusík, fosfor i draslík.

Plán hnojení podle fáze

Fáze	Kdy	Čím	Jak často
Po výsadbě	2 týdny	Nic	Rostlina se adaptuje, výživu jste dali do výsadbové jamky
Růst	Červen	Kopřivová jícha nebo Frass, kompost	Každých 10 - 14 dní
Kvetení	Přelom června a července	Dřevěný popel nebo banánové slupky, Frass	Každé 3 - 4 týdny
Zrání plodů	Červenec, srpen	Dřevěný popel, banánové slupky, Frass	Každé 3 - 4 týdny
Celá sezona	Průběžně	Kompost, granulovaný hnůj, vaječné skořápky	Průběžně

Jakmile rajčata začnou kvést, přestaňte s kopřivovou jíchou, travní mulč můžete nechat. Přidejte dřevěný popel nebo banánové slupky. Podpoříte plody, ne listy.

Vyštipování zálistků

Vyštipování zálistků je odstranění výhonků, které vyrůstají v paždí listů mezi hlavním stonkem a listem. Pokud je nevytlamujete, každý z nich se stane dalším stonkem, rajče se začne větvit do keře a energie, která by šla do plodů, jde do listů a stonků.

Jak na to

U tyčkových odrůd vylamujte zálistky pravidelně, ideálně každý týden nebo dva. Čím menší je vylomíte, tím lépe, protože rostlině nezpůsobíte tak velké zranění. Ideální je dělat to ráno, aby rána rychle zaschla. Zálistek uchopte prsty (mezi ukazováček a palec) a zalomte. Pokud jsou zálistky větší než 5 cm, použijte čisté nůžky.

Pozor: vyštipují se jen tyčková rajčata, keříčková ne. Tvar keříčkových rajčat je takto přirozený.

Výjimka: ponechte jeden výhonek

Někteří zahradníci záměrně nechají jeden zálistek vyrůst jako druhý stonk. Vznikne dvoustébelná rostlina, která ponese víc plodů. Nechte ten zálistek, který vyrůstá hned pod prvním květenstvím.

Nikdy nevytlamujte víc než třetinu listové plochy najednou. Rajče by bylo příliš ve stresu.

Více na mém blogu:

- [Proč a jak zaštipovat rajčata](#)

- **Jeden skvělý rajčatový hack** (jak ze zálistků namnožit nové sazenice)

Odstraňování listů

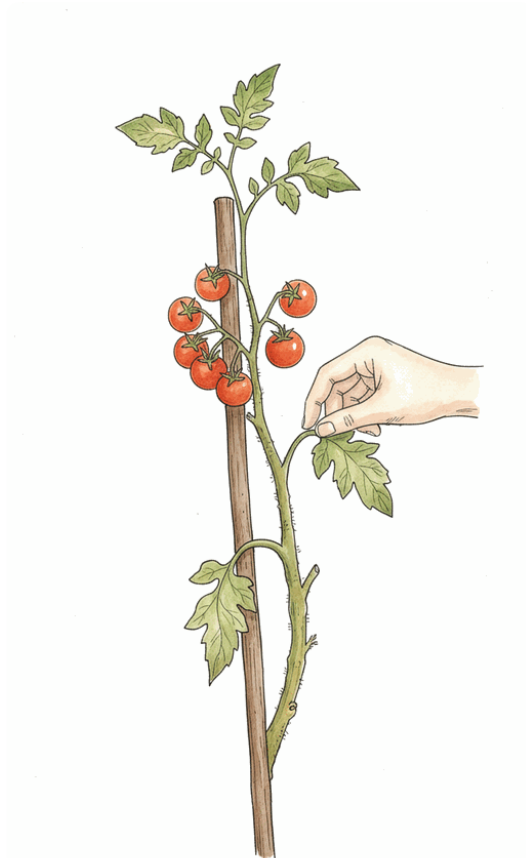
Listy jsou plícemi rajčete. Bez nich by rostlina nemohla fotosyntetizovat. Zbavit rajče listů jen tak, preventivně, je chyba. Ale jsou situace, kdy má smysl listy (některé) odstraňovat.

Kdy listy odstraňovat

- **Spodní listy**, které se dotýkají země nebo jsou těsně nad ní, odstraňte co nejdříve. Kontakt s vlhkou půdou je vstupenka pro plíseň.
- Odstraňujte listy **tam, kde jich je moc** a ztěžují cirkulaci vzduchu.
- **Napadené nebo zažloutlé listy** odstraňujte okamžitě.

Co nikdy nedělat

Neodstraňujte zdravé listy ve velkém a neholte celou rostlinu. Listy tvoří cukry, které dávají rajčatům chuť. Rajče zbavené listů přinese vodnaté, kyselé plody. Najednou odstraňte maximálně dva až tři listy.

Listy nechte dělat svoji práci. Zasaňujte jen tam, kde je to nutné.

Zaštípnutí vrcholu

V srpnu je čas **zaštípnout vrchol tyčkového rajčete**.

Rajče by rostlo do výšky donekonečna. Jenže konec sezony se blíží, teploty brzy začnou klesat a květy, které se nestihly proměnit v plody, už nedozrají. Plod potřebuje od vykvetení přibližně dva měsíce na dozrání.

Kdy a jak na to

V **první polovině srpna**, za 6. nebo 7. vijanem od spodku rostliny. Nad tímto vijanem nechejte dva až tři listy, ty rostlina potřebuje na fotosyntézu. Zbytek odstraňte.

Používejte čisté nůžky, ideálně otřené alkoholem. Udělejte šikmý řez, v rovném by se při dešti držela voda. Nejlepší je dělat to dopoledne kvůli rychlejšímu zaschnutí rány.

Platí to pro **tyčkové odrůdy**. Keříčkové tento zásah nepotřebují.

Zaštípnutí vrcholu je jednoduchý zásah, který vám může přinést o dva až tři týdny dřívější sklizeň.

Plíseň bramborová

Plíseň bramborová je největší strašák rajčatových pěstitelů. Dokáže zničit celou úrodu během několika dní a když ji jednou máte na záhonu, je těžké ji zastavit. Proto je **prevence mnohem důležitější než léčba**.

Jak plíseň poznáte

Na listech se objevují **šedo zelené vodnaté skvrny**, které rychle hnědnou a zasychají. Na stoncích vznikají hnědé fleky, ve finálním stadiu jsou stonky celé hnědé a rostlina se hroutí. Na plodech se tvoří zelenohnědé skvrny. Plíseň se šíří nejrychleji za vlhkého počasí.

Proč plíseň vzniká

Plíseň miluje vlhko a teplo. Spory se šíří vzduchem a vodou: deštěm, zálivkou přes listy nebo větrem ze sousedního záhonu. Nejohroženější jsou hustě osázené záhony bez proudění vzduchu.

Prevence

- Sázejte s dostatečnými rozestupy. Vzduch mezi rostlinami je nejlepší prevencí.
- Pravidelně vyštipujte zálisky a odstraňujte spodní listy. To dělejte vždy za suchého počasí.
- Zalévejte ke kořenům, nikdy přes listy.
- Pomůže pěstování pod střechem nebo markýzou.
- Postříkujte preventivně od června jednou za 7 - 14 dní (mléko s vodou / česnekový nebo přesličkový výluh).

- Můžete aplikovat Polyversum: při výsadbě jako záливka, opakovaně v sezóně jako preventivní postřik.
- Sklízíte plody jen za sucha, ne po dešti.

Recepty na preventivní postřiky (nahradí Polyversum)

Česnekový výluh

5 stroužků prolisovaného česneku zalijte litrem teplé vody. Nechte 24 hodin vyluhovat, scedte. Ředěte 1:3 až 1:4 vodou a stříkejte na listy jednou týdně.

Výluh z přesličky

Mrst čerstvé přesličky zalijte 1 l vody. Vařte 20 minut, nechte vychladnout a scedte. Ředěte 1:5 vodou, postříkujte jednou týdně.

Mléko s vodou

Smíchejte 1 díl mléka a zhruba 9 dílů vody (asi desetinu mléka). Postříkujte listy jednou týdně. Silnější roztok není potřeba.

Jedlá soda

1 lžičku jedlé sody (ne prášek do pečiva, ten obsahuje okyselovadlo) rozmíchejte v 1 l vody s několika kapkami rostlinného oleje. Aplikujte jednou za 3 dny při prvních příznacích. Proti samotné plísni bramborové je to spíš pomocné a preventivní, ne léčba.

Všechny postřiky aplikujte večer nebo za oblačného počasí. Na přímém slunci se rychle odpařují a mohou spálit listy.

Možné problémy a choroby

Praskání plodů

Děje se po vydatném dešti nebo zalití po delším suchém období, kdy slupka nedokáže rychle reagovat na náhlý přísun vody do plodu a praskne. Řešení je rovnoměrná zálivka po celou sezonu a mulč.

Černání špiček plodů

Hnědá nebo černá skvrna na spodku plodu. Je za tím nedostatek vápníku, ale příčina bývá nepravidelná zálivka, která vede k tomu, že rajče neumí vápník z půdy čerpat. Pomáhá vyrovnaná zálivka, mulč a vaječné skořápky nebo dřevěný popel.

Zelený límec kolem stopky

Dužnina kolem stopky zůstává zelená nebo žlutá a tvrdá, i když zbytek plodu je červený. Nejde o chorobu, ale o fyziologickou poruchu. Stačí tuto část vykrojit.

Žloutnutí listů

Více příčin: nedostatek živin, přelití, přirozené stárnutí spodních listů nebo počátek virové infekce. Většinou ale nejde o žádnou chorobu, žloutnutí a zasychání spodních listů je normální.

Kroucení listů

Příčin je víc: nedostatek vody, přemokření, velké teplotní rozdíly, nadbytek dusíku nebo radikální vylamování zálistků najednou.

Mozaiková choroba

Na listech se tvoří mozaikovitý vzor světlejších a tmavších ploch. Mozaikové viry se na rajčata dostávají různě - některé přenášejí mšice (okurková mozaika), nejčastější mozaiku rajčete (ToMV) ale roznesete sami na rukou, nářadí nebo už bývá v semenech. Řešení neexistuje. Nemocnou rostlinu odstraňte a nekompostujte, po manipulaci s ní si umyjte ruce i nůžky.

Houbové skvrnitosti

Na listech se objevují ohraničené tmavé skvrny, jiné než rozlézající se skvrny plísně bramborové. Nejčastěji jde o septoriózu nebo alternáriózu.

Rostliny průběžně kontrolujte a jakýkoliv problém řešte hned.

Další houbové choroby

Plíseň bramborová není jediná hrozba. Tyhle čtyři choroby jsou v českých zahradách časté, ale snadno je zaměníte nebo přehlédnete.

Šedá plíseň (*Botrytis cinerea*)

Jak poznáte: šedý, prašný plísňový povlak na listech, stoncích i plodech. Začíná obvykle na poraněných místech, zvadlých listech nebo u stopky plodu. Za vlhkého počasí se šíří velmi rychle.

Proč vzniká: vlhko + nedostatečné větrání. Nejčastější ve skleníku a v přehuštěném porostu.

Co dělat: odstraňte napadené části okamžitě (do biopopelnice, ne na kompost), větřejte, omezte zálivku přes listy. Prevence: postřik mlékem zředěným vodou (asi 1:9) nebo výluhem z přesličky.

Padlí (*Oidium lycopersici*)

Jak poznáte: bílý moučnatý povlak na svrchní straně listů. Na rozdíl od plísně bramborové nevzniká vodnatá skvrna a list vypadá, jako by byl poprášený moukou.

Proč vzniká: suché teplo přes den + vlhké noci. Typicky konec léta ve skleníku nebo pod přístřeškem.

Co dělat: postřik jedlou sodou (1 lžička na 1 litr vody + pár kapek oleje, ne prášek do pečiva) nebo zředěným mlékem jednou týdně. Napadené listy odstraňte.

Alternárie (*Alternaria solani*)

Jak poznáte: tmavě hnědé skvrny se soustřednými kruhy (jako terč) na nejstarších spodních listech. Skvrny mají žlutý lem. Začíná dole a postupuje nahoru.

Proč vzniká: teplé a vlhké počasí, oslabené rostliny (nedostatek draslíku nebo přetížení plody).

Co dělat: odstraňte napadené listy. Posilte hnojení draslíkem (dřevěný popel, banánové slupky). Postřik výluhem z přesličky.

Septorióza (*Septoria lycopersici*)

Jak poznáte: drobné světlé skvrny s tmavým okrajem a malým tmavým středem. Začíná taky na spodních listech, ale skvrny jsou menší a pravidelnější než u alternárie.

Proč vzniká: déšť a vlhkost v létě. Spory se šíří vodou ze zálivky nebo deště.

Co dělat: mulčujte (zabrání rozstříku), odstraňte napadené listy, větrejte porost. Postřík česnekovým výluhem.

Všechny houbové choroby mají jednoho společného jmenovatele: vlhkost + špatné větrání. Správné rozestupy při sázení a mulčování jsou prevencí zároveň pro všechny.

Jak poznat zralé rajče

Tohle zní jako triviální kapitola, ale překvapivě hodně lidí sklízí rajčata buď nedozrálá nebo přezrálá.

Tohle jsou základní charakteristiky zralého rajčete:

- **Barva:** červené odrůdy jsou zralé, když jsou rovnoměrně červené po celém obvodu, bez zelených nebo žlutých skvrn u stopky. Rajčata dozrávají i skrytá za listy, nepotřebují nutně slunce.
- **Pevnost:** zralé rajče povolí lehkému stisku. Není měkké jak hadr, ale není ani tvrdé jako nezralý plod.
- **Vůně:** zralé rajče voní. Typická rajčatová vůně se projevuje u stopky.

Jak sklízet

Otočte plod lehce do strany a nahoru, přirozeně se oddělí od stonku. Sklízte ideálně ráno, plody jsou pak pevnější a chutnají lépe. Naopak se vyhněte sklizni v dešti nebo po něm, vlhkost by se snadno dostala do rány po sklizeném plodu.

Sklízejte rajčata průběžně, urychlíte tím zrání dalších plodů na keříčku.

Sklizeň zelených rajčat

Nečekejte na mráz. Jakmile teploty začnou pravidelně klesat **pod 10 °C v noci**, sklízíte. Rajče, které zažije mráz, je ztracené.

Zelená rajčata jen výjimečně a opatrně

100 g zelených rajčat obsahuje 9 až 32 mg **tomatinu** (příbuzná látka solaninu z nazelenalých brambor), přirozeně hořké látky, která se při dozrávání odbourává. Tomatin se ve střevě špatně vstřebává, takže je pro člověka mnohem méně jedovatý než solanin - proto se tradiční smažená nebo nakládaná zelená rajčata běžně jedí. Pro dospělého je malé množství (orientačně do 100 g) spíš neškodné. Tomatin je teplotně stabilní a běžným vařením se nerozloží. **Děti by zelená rajčata neměly jíst vůbec.**

Jak nechat rajčata dozrát

- **V krabici nebo bedýnce:** rajčata uložte v jedné vrstvě stopkou nahoru. Tmavé místo, teplota 18 - 20 °C. Přidejte jablko, hrušku nebo banán.
- **Volně na lince nebo parapetu:** funguje taky, jen pozor na přímé slunce.
- **Větvičky s plody:** ostříhané větvičky zavěste nebo rozložte v teplé místnosti.

- **Celou rostlinu i s kořeny:** vytrhněte, odstraňte nepěkné listy a zavěste ji kořeny nahoru do teplé místnosti.

Nikdy neskladujte zelená rajčata v lednici. Chlad zastaví dozrávání a rajčata pak nedozrají vůbec.

Skladování rajčat

V sezoně je nejlepší chodit na záhon vždy jen pro tolik rajčat, kolik ten den sníte. Rajče utržené ráno a sněžené k obědu je zkrátka nejlepší rajče, jaké může existovat.

Rajčata v lednici jsou jedním z největších kulinářských přečinů, kterých se zahrádkáři dopouštějí. Chlad pod 12 °C zastaví enzymatické procesy. Rajče z lednice bude moučné a bez chuti.

Kde skladovat

Ideální teplota je **18 až 20 °C**, bez přímého slunce. Kuchyňská linka, spíž nebo košík na ovoce. Ukládejte je stopkou dolů.

Jak dlouho vydrží

Zralé rajče při pokojové teplotě většinou **3 až 5 dní**, ale čím zralejší, tím méně.

Neskladujte rajčata hned vedle banánů nebo jablek. Etylen, který toto ovoce uvolňuje, urychlí jejich dozrávání.

Recepty na zpracování úrody na mém blogu:

- [Můj nej recept na sušená rajčata](#)
- [Recept na vynikající rajčatové čatní](#)

- [4 tipy, jak zavařit rajčata](#)

Semenaření

Schovat si semínka z rajčat, která vám letos chutnala a hlavně se jim u vás na zahradě dobře vedlo, na příští rok, je uzavřením celého koloběhu. Postupně si tak vybudujete vlastní kolekci rajčat, odrůd, kterým se ve vašich podmínkách dobře daří.

Pozor, funguje to **jen u nehybridních odrůd**. U F1, tedy hybridních odrůd, možná příští rok něco vyroste, ale už to nebude mít vlastnosti rodičů.

Která rajčata vybrat

Vyberte ta nejhezčí, nejzdravější a nejchutnější. Pokud máte víc rostlin stejné odrůdy, sbírejte semena z více keříčků. Genetická pestrost semenům svědčí.

Jak semena získat

Rajče překrojte a lžičkou vydlabejte semena i s gelem do skleničky. Přidejte tolik vody, aby byla semínka ponořená, a nechejte stát při pokojové teplotě **2 až 3 dny**.

Nenechávejte fermentovat déle, semínka by mohla naklíčit.

Proč fermentace

Gel kolem semen obsahuje látky, které přirozeně brání klíčení uvnitř plodu. Fermentace je způsob, jak se tohoto gelu zbavit. Zároveň se během ní zničí choroby, které by se mohly přenést na semena.

Po 2 - 3 dnech semínka ve sklenici několikrát propláchněte čistou vodou, dokud nebude voda kolem nich čistá. Na závěr přecedte přes sítko.

Sušení a skladování

Scezená semínka rozprostřete na talíř nebo jinou nelepivou podložku. Papír nepoužívám ráda, protože se na něj semínka přilepí. Cca po týdnu sušení na vzduchu, když se už nelepí na prsty, je můžete uskladnit. Já je dávám do papírových sáčků, popíšu si odrůdu a rok sklizně. Semínka rajčat mají klíčivost **4 až 5 let**.

Semínka můžete usušit i volně rozložená na papíře. Spousta lidí to tak dělá. Počítejte ale s menší klíčivostí a větším rizikem chorob.

Měsíční kalendář sezóny

Všechna data z tohoto ebooku na jednom místě. Vytiskněte, přilepte na ledničku, sledujte.

Měsíc	Co dělat
Únor	Naplánujte odrůdy. Objednejte semínka, pokud je nemáte. Test klíčivosti starých semen.
Březen (19. 3., sv. Josef)	Výsev. Připravte substrát, vysejte do sadbovačů nebo soil blockeru. Umístěte na teplý parapet (22 - 26 °C).
Duben	Po vzejití přesuňte na světlo, snižte teplotu (15 - 20 °C). První pikýrování při dvou pravých listech.
Květen (1. - 15. 5.)	Otužování - min. 2 týdny. Druhé pikýrování. Po 15. 5. (po zmrzlých mužích) výsadba ven.
Červen	Hnojení dusíkem (kopřivová jícha, Frass). Mulčování. Začátek vyštipování zálistků. Preventivní postřiky každých 7 - 14 dní.
Červenec	Přejděte na draslíkové hnojení (dřevěný popel, banánové slupky). Průběžná sklizeň raných odrůd.
Srpen (1. polovina)	Zaštipněte vrcholy tyčkových odrůd (za 6. - 7. vijanem). Masivní sklizeň. Výběr plodů pro semenaření.
Září	Sklizeň pokračuje. Při poklesu nocí pod 10 °C sklízíte i zelená rajčata. Fermentace semen z vybraných plodů.
Říjen	Sklizeň zbytků. Zelená rajčata nechejte dozrát v teple. Usušení a uskladnění semen.

Návod sepsala **Petra Matějková**

www.petrazahradnici.cz · jak@petrazahradnici.cz

Přidej se do komunity na HeroHero

Sleduj mě na YouTube

© 2026 Petra Matějková · Pouze pro osobní použití. Děkuji, že to bez mého svolení nešíříte dál.